

OP WEG NAAR IERTE

DE GEHEIMEN VAN HOONHORST
ROUTE 13 km

De wandeling naar de lerte gaat door een oud en historisch landschap. De lerte was in de 12e eeuw een belangrijke hove. De hoven zaten één dag lopen van elkaar. De hoven waren verbonden door zogenaamde koningswegen. Onderweg tref je paaltjes met QR-codes voor gesproken informatie.

Werkgroep Hoonhorst 250 en Anjerpunt Hoonhorst

20
22

Op weg naar lerte

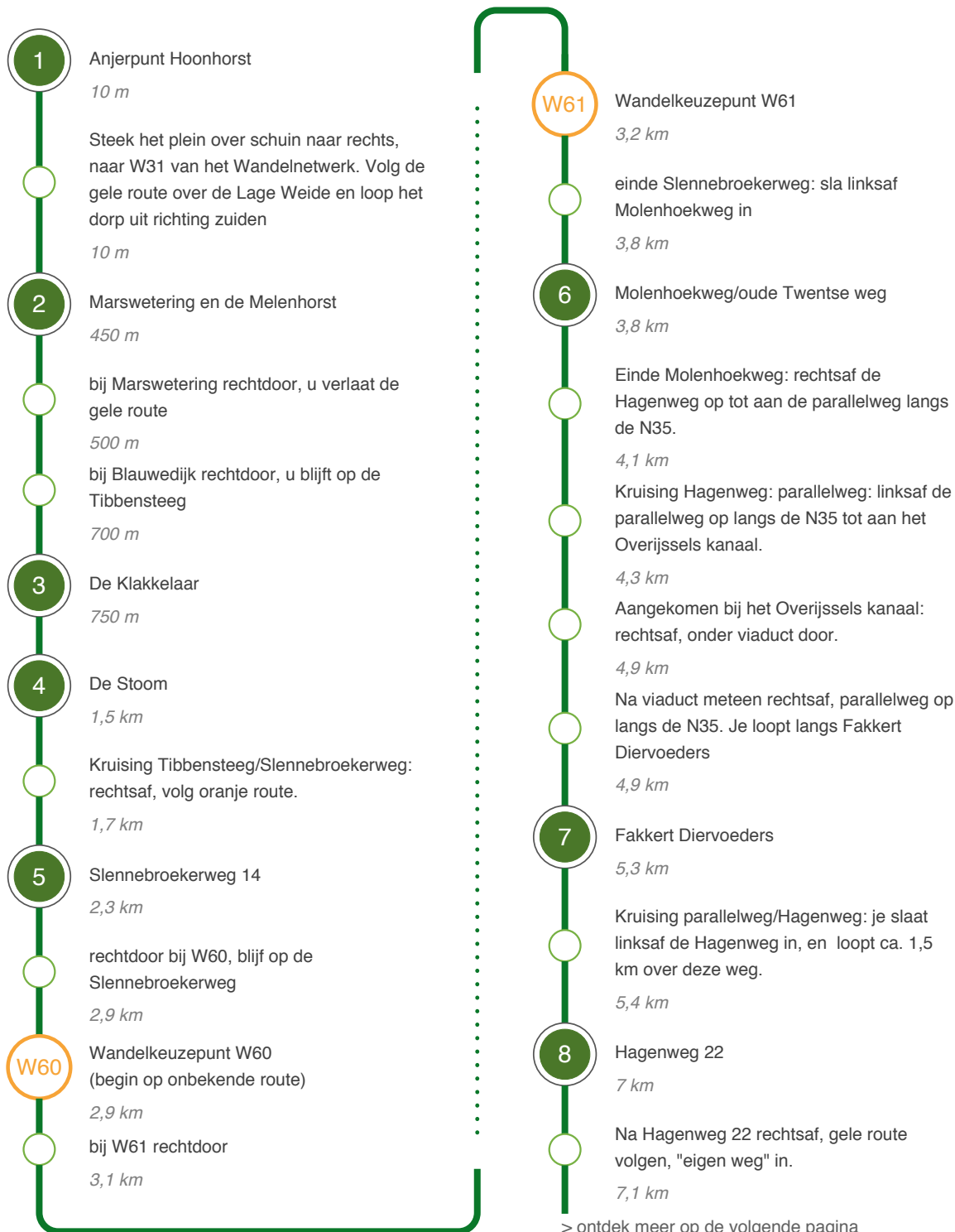
De geheimen van Hoonhorst

Op weg naar Ierte

Hoe kom ik bij het startpunt?

Kerkstraat 7, 7722 LR Hoonhorst, gratis parkeerplaatsen, voldoende aanwezig

Vervolg route

Van Tibbensteeg de Lage Weide in terug
naar het beginpunt van de route tevens
eindpunt.

12 km

Einde van de route

Op weg naar Ierte

13 km

1

Anjerpunt Hoonhorst

Anjerpunt Hoonhorst en Kappers

Anjerpunt Hoonhorst is onderdeel van het Hoonhorster Kulturhus, met een noaberbieb (burgerbibliotheek) en een servicepunt van de openbare bibliotheek. Het is tevens een informatiepunt voor toeristen, met fiets- en wandelroutes, folders en streekproducten. Het Anjerpunt is gevestigd in "Kappers".

"Kappers" is eigendom van de dorpscoöperatie "Hart van Hoonhorst". Deze coöperatie is eind 2021 opgericht om het pand Kappers te behouden voor het dorp. De vijfde generatie van de familie Kappers, de familie Huitink, had geen opvolging binnen de familie en heeft Kappers te koop aangeboden.

Vervolgens heeft een aantal mensen zich verenigd en de dorpscoöperatie opgericht. Begin 2022 heeft de dorpscoöperatie Kappers overgenomen. Naast de horeca-, recreatieve en toeristische functie van Kappers is zo de belangrijke functie voor het verenigingsleven van het dorp behouden gebleven!

2

Marswetering en de Melenhorst

Grote en Kleine Bakenboer

De boerderij links was vroeger havezate de Melenhorst. Het erve Melenhorst is met de veiling in 1842 verdeeld in tweeën. De boerderij werd Grote Bakenboer en de familie Melenhorst bouwde toen daarnaast Kleine Bakenboer. De Kleine Bakenboer is nog steeds in het bezit van een Melenhorst.

Havezate Melenhorst werd voor het eerst genoemd in 1560 als eigendom van Jochem de Baecke. De familie De Baecke was "riddermatig". Voorwaarden daarvoor waren: godsdienst, riddermatige afkomst, bezit van goederen én in het bezit van een havezate of van een zaalstede.

3

De Klakkelaar

Huiskamercafé op Blauwedijk 3

Vroeger was “de Klakkelaar” een huiskamercafé. Na kerktijd kon men hier aan de keukentafel een borrel drinken. Bij de voordeur hing een uithangbord met daarop een gedicht: hier aan de dijk, woon ik niet rijk, maar ik schenk u in voor klein gewin, lekkere bitter, lekkere klaar, bij Zachëus Oosterlaar

4

De Stoom

Oaln Stoompie

“De Stoom” is een naam en een begrip in Hoonhorst, een bijnaam van de gebroeders Gerrit en Gradus van de Vechte. De vader werd “Oaln Stoompie” genoemd. Naar de verhalen was de bijnaam afkomstig van de vader. Hij stond erom bekend dat hij geen rust had, ofwel stoom in de broek had.

Marswetering

U staat hier bij de Marswetering. Van oorsprong is het een natuurlijk riviertje geweest. In de laatste eeuwen is de Marswetering herhaaldelijk verlegd, vooral om water af te voeren. Enkele jaren geleden is de Marswetering aangepast met ruimte voor wateropvang, nieuwe natuur en diverse vispassages.

Anderen beweerden dat de naam kwam van de pijp die vader Van de Vechte rookte. Hoe drukker hij was, hoe meer hij rookte, alsof hij onder stoom lag. Weer anderen zeggen dat de naam afkomstig was van de machines van de familie, dat het daarmee weleens stoomde.

5

Slennebroekerweg 14

Wereldoorlog II

Het rechterpad is een oprit naar een woonboerderij. In deze boerderij werd in 1944 de verzetsman Jan Houtman dood geschoten door Herbertus Bikker, de beul van Ommen, toen hij op de vlucht sloeg nadat hij was aangehouden.

De in de boerderij aanwezige onderduikers bleven ongedeerd. In dit gebied is op 11 en 12 april tijdens de bevrijding flink gevochten.

Verschillende boerderijen zijn hier totaal verwoest, waaronder verderop de boerderij aan de linkerkant, Slennebroekerweg 17.

6

Molenhoekweg/oude Twentse weg

Molenhoekweg

Vroeger liep hier de Twentseweg. Dit was een belangrijke handelsweg tussen Kampen via Zwolle naar het Duitse Osnabrück. Net als de Hessenweg liep deze weg door het buitengebied en deed geen enkele kern aan. Deze weg werd al genoemd in 1276.

Fakkert Diervoeders

Woning met café

Vanaf 1850 tot 1933 stond hier een brugwachterswoning. Met de aanleg van de nieuwe Ganzepanbrug is dit pand afgebroken. Vervolgens is een nieuwe woning met café gebouwd met daarnaast een veevoederhandel. De veldnaam voor dit gebied is Borghoek.

Eind 2000 koopt de firma Fakkert het gebouwencomplex. Fakkert was oorspronkelijk gevestigd in het centrum van Hoonhorst, maar milieuwetgeving maakte dat men daar in de problemen kwam.

Op deze nieuwe plek kreeg Fakkert de ruimte om het bedrijf voort te zetten en uit te breiden. Het café was na een brand al een aantal jaren niet meer in gebruik en werd ingericht als winkelpand, de woning werd kantoor.

Hagenweg 22

Kleine lerte

Deze plek was mogelijk al voor het jaar 1000 bebouwd. Tussen de lerte en de Hagenweg bestond het gebied uit twee bouwkampen. Het ene behoorde bij de Grote lerte en hier achter de Hagenweg 22 zal de Kleine lerte gebouwd zijn geweest.

Dit was het eerste bevolkte deel van de Marke Lente door de aanwezigheid van beide hoven. Het hele gebied hoorde bij de

Grote lerte, meer informatie hierover bij het volgende punt.

Mogelijk is hier een bosperceel geweest, waar zogenaamde Holtings, rechtsgedingen, plaatsvonden. Deze Holtings refereren aan bijeenkomsten van de afgevaardigden van de Marke Lenthe in het bos of onder een grote boom, zoals deze in de Middeleeuwen plaatsvonden.

Grote lerte

het Hof te lerte

Vóór deze boerderij stond het Hof te lerte, al genoemd in 947. “De hof lerte” was een koninklijk hof, dat in leen was gegeven aan het Stift in Essen, een klooster voor adellijke dames. Via zogenaamde koningswegen was het hof verbonden met het hof Archum in Ommen, dat onder hetzelfde Stift viel.

Aan de koningsweg tussen lerte en Archum is in 1770 een katholieke kerk gebouwd, het begin van het kerkdorp Hoonhorst. De hof van lerte wordt verkocht in 1793 en wordt dan een gewone pachtboerderij.

Vóór die tijd was het hof lerte een boerderij van waaruit andere boerderijen werden beheerd. Tot de hof lerte behoorden achttien goederen in het kerspel Dalfsen – het merendeel lag in de buurschappen Emmen (vier) en Lenthe (tien).

Een hof was meestal voorzien van een woning met daartegen aangebouwd personeelsvertrekken, aansluitend veestalling en opslagruimte (spieker), een gracht en een houten schutting. Een hof vormde het bestuurlijke en administratieve centrum voor een aantal onderhorige hoeven.

Het hof werd bestuurd door de meier, namens de landheer. Hij inde belasting - pachtgoederen en huurpenningen, in natura - en sprak recht. Deze bestuursvorm is in de Middeleeuwen ontstaan en werd het hofstelsel genoemd. De inval van de Fransen in 1795 leidde het einde van de horigheid in.

Ganzenpanweg/Koelmansstraat

Het Bruine Paard

Op deze plaats, waar nu de Parallelweg ligt, kocht Johannes Nijhout eind 19e eeuw een perceel grond waarop hij een woning en een smederij met een doorrij-schuur heeft gebouwd. Eén kamer was ingericht als tapperij en werd het “Bruine paard” genoemd. Verschillende bedrijfsactiviteiten volgden.

Autoverhuur, taxibedrijf en later een uitbreiding naar een installatiebedrijf met verkoop van witgoed. Nadat in 1972 de bedrijfsactiviteiten stopten zijn in 1977 alle gebouwen afgebroken om plaats te maken voor de aanleg van een parallelweg.

Zo kwam na ca 130 jaar een eind aan “smid Nieholt in Lenthe”. Een paar huizen verderop aan de Koelmansstraat ziet u de latere woning van de familie met de naam “Het bruine paard”.

Kruising koningswegen

Schuilhut

In 2020 is deze schuilhut aan de Koelmansstraat/hoek Molenhoekweg gerealiseerd ter ere van het 250 jarig bestaan van Hoonhorst en als onderdeel van het project DNA van Hoonhorst. Deze kruising was vroeger de kruising van een aantal oude koningswegen. In de schuilhut lees je daarover de informatie.

Koelmansstraat 69

Gezusters Kris

Tot 1975 woonden op Koelmansstraat 69 de excentrieke zussen Trees, Mina en Dina Kris. Kris is hun bijnaam, genoemd naar vader Christiaan Laurens, van beroep scharenslijper. De zussen zijn geboren in een woonwagen aan de Marsweg.

Toen eind jaren twintig hun ouders overleden, zijn zij op dit adres bij de bejaarde landbouwer Holterman ingetrokken

als huishoudsters. Hij liet hen zijn katerstede ofwel kleine boerderij na. Zij zijn daar hun verdere leven blijven wonen.

Trees en Mina trokken de omgeving in om allerlei spullen te verzamelen. Mina ging met haar fiets met een soort melkkarretje en kwam pas 's avonds laat terug. Dina bleef thuis, regelde alles op het boerderijtje en werd daardoor een beetje wereldvreemd.

Ze hebben van alles wat ze meebrachten een heleboel hokken, afrasteringen, een hooibergje en schuurtjes gebouwd, om de spullen en alle bij elkaar verzamelde rommel in op te bergen én om erin te zitten. Ze hielden er ook schapen, geiten en een bok, waarmee zij in hun onderhoud voorzagen.

De zussen hadden vaak kostgangers, die hielpen met de verkoop en verzorging van de geiten en ook zorgden voor bescherming van de zussen. Vooral kostganger Kroes zorgde voor de vrolijke noot met zijn harmonica muziek.

Daar ze heel vriendelijk waren, werd hen niet veel geweigerd. En alles ging gepaard met de wens: "Dat de Lieve Heer voor de goede gever maar een mooi plaatsje in de hemel mag hebben". Na hun overlijden hebben ze het boerderijtje nagelaten aan de kerk, die het te koop heeft gezet.

Marsweg 4

Havezate de Kuile

Lang geleden bevond zich hier havezate De (ter) Kuile. In 1427 vinden we de eerste vermeldingen van het goed Ter Culen onder Lente. In 1600 was Casper Berentsen, burgemeester van Zwolle, eigenaar van het goed.

De havezate bestond uit het huis “erve ter Kuile”, hoven, boomgaarden en landerijen, het “erve de Horst” en de katerstede “de Mars”. De eigenaren hadden het recht turf te steken. Na diverse verervingen werd de havezate in 1734 verkocht.

In de jaren daarna ging de havezate langzaam achteruit. In 1800 is het afgebroken. De grachten werden gedempt en de grond werd bij het bouwland getrokken. Na een verkaveling werden alle sporen van de eens zo mooie havezate ter Kuile helemaal gewist.

